

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vrod in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 50 kr. — Naručnina se pošilja opravnstvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjižar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Shod volilcev v Žavci

dne 9. januarja.

[Izv. dop.]

Denašnji shod narodnih volilcev v Žavci je spet pokazal, da je Savinjska dolina, kar je od nekdaj bila, čisto slovenska, in da tu niso tla za nemškutarske rovarje iz bližnjega celjskega mesta. Na vabilo našega državnega poslanca dr. Vošnjaka, priobčenem v „Slov. Gospodarju“ in „Slov. Narodu“, zbralo se je v dvorani „pri kroui“ nad 300 slovenskih mož, pravo jedro kmetijskega prebivalstva srednje Savinjske doline. Pa tudi gornjegradski okraj je bil po g. Lipoldu, vranski pa po g. Šentakcu zastopan. Za predsednika je bil po nasvetu gosp. Hausenbiehlerja žavski župan g. Karl Žuža izvoljen. Potem poprime besedo g. dr. Vošnjak ter v obširnem govoru, ki je gotovo poldrugo uro trajal, razložil sedanje politično položanje, zlasti pa zadevo reguliranja gruntne davka.

Gospod govornik pred vsem naslika slabe posledke nemško liberalnega vladanja v poslednjih 20 letih, ki je posebno za kmetški stan bilo škodljivo in pogubonosno. „Postavodajstvo se na kmetške potrebe ni prav nič oziralo, ampak vse se je urejevalo po kopitu iz vnanjih dežel, največ iz Prusije, v Avstrijo zanesenem. Slobodna ženitev, slobodno razkosanje gruntov, krivo razumljena avtonomija, katera neznosljive dolžnosti naklada občinam, šolske postave z osemletno šolsko dolžnostjo in birokratičnim vedenjem šolskih organov, nepotrební okrajni zastopi in sploh cela organizacija uprave, avtonomne in državne, vsled katere so se stroški in tedaj tudi davki od leta 1860 sem podvojili in potrojili, vse to je delo tačas vladajočega nemškega liberalizma. Narodni in konservativni poslanci so ves ta čas zastoj se upirali in svarili dokazavši, da po tem potu se taka bremena davkoplačevalcem nalagajo, da jih ne morejo prenašati in da hode konec vsega — splošni polom. Liberalci niso poslušali svarilnih besed in bi še dandenes svoje nesrečne poskušnje naprej

tirali, ko ne bi k sreči ljudstvo samo pri poslednjih volitvah jim vrata pokazalo in vzlic neugodnemu volilnemu redu liberalce potisnulo v manjšino. A sedanja narodno-konservativna večina bode leta in leta imela opraviti, da na boljše obrne in popravi, kar so liberalci v 20. letih svojega vladanja zakrivili.

Govornik potem preide na reguliranje gruntne davka, s katerim hočejo zdaj kmetško ljudstvo šuntati ravno tisti liberalci, ki so to postavo sklenili l. 1869 in ko so ves čas do zadnjega dneva celo delo reguliranja v rokah imeli. Okrajne cenilne komisije, deželna in centralna komisija, vse so bile sestavljene in delale po volji in ukazu liberalcev. In ko se je po končanem delu v nekaterih deželah, in mej te spada žalibože Štajerska, pokazalo, da so okrajne komisije previsoko gruntne dohodke cenile in da je tudi deželna komisija previsoki skupni znesek dohodkov zračunila, tedaj pa so začeli ti liberalci in nemškutarji kričati na narodno-konservativne poslance in vlado, češ da bodo samovoljno gruntne davek povišali. In vendar je ravno ta vlada, da si bi lahko se držala cenitve naših domačih komisij, znižala čisti dohodek in potem takem nameravani davek za 450.000 fl. Vrhu tega so pa narodno-konservativni poslanci zahtevali, da se sedanji davek na stare kulture nikakor ne sme povišati.

Razloživši celo zgodovino reguliranja gruntne davka, omenja govornik, da se je v 50 letih, odkar je bil kataster narejen, veliko spremenilo v kulturah. Kjer so tačas bile slabe paše, so zdaj njive, travniki, vinogradi, in dokazano je, da je na Štajerskem zdaj 482.338 oralov več obdelane zemlje, kakor pred 50 leti. Naravno je, da te nove kulture ne morejo imeti prednosti pred drugimi njivami, travniki in vinogradi, ter davek plačati le kakor paše ali neobdelana zemlja, kakor do zdaj. To bi pač bila krivica za vse one, ki morajo od svojih gruntov popolne davke plačati. Če bo tedaj res Štajerska morala nekaj več gruntne davka plačati, kar pa dozda še ni skleneno, sme se uže sedaj reči, da nikakor ne bo sploš-

nega povišanja davka, ampak samo za nove kulture, ki bodo stopile v enak davek s starimi. Sicer pa bo meseca marca novi davek vsakemu v njegove davkarske knjižice zapisan in tačas naj vsak pogleda, ali ima odselej več davka plačati, kajti vsak sme se pritožiti, če se mu povišanje davka krivično zdi in potem se še le končno določi, koliko bo davka v prihodnje.

Govornik potem naslika načrt, po katerem bode delala sedanja avtomistična večina državnega zbora, da popravi slabe posledke liberalnega gospodarstva in ustreza potrebam dežel in narodov. Kar se tiče kmetijskega stanu, bode treba ustaviti prosto razkosanje zemljišč, urediti podedovansko pravico na kmetih, zabraniti svobodno ženitvovanje brez dovoljenja občin, odpraviti nepotrebne samo stroške pomnožice okrajne zastope, omejiti šolsko dolžnost na kmetih, dejansko izvršiti narodno ravnopravnost in sploh pospeševati kmetijstvo po primernem državnem in deželnem zakonodajstvu. Dasi ima avtonomistična stranka še le par mesecev večino v državnem zboru, sklenila je uže postavbo, po kateri se hranilnim in posojilnim zadrugam odvzame breme pridobitnega in prihodninskega davka, tedaj se zdaj lahko take zadruge ustanovljajo, da pomagajo kmetom v sili z malimi posojili. Postava zoper oderube se bode uže ta mesec sklenila in upati je, da tudi druge kmetom koristne in potrebne naprave kmalu na vrsto pridejo.

Po končanem govoru, katerega so zbrani možje ves čas z največjo pozornostjo poslušali ter mnogokrat pritrdili govorniku z dobro-klici, zagrmeli so po dvorani živio-klici g. poslanec.

G. Karel Žuža vpraša potem g. dr. Vošnjaka, kako se bode obnašal pri glasovanju o gruntneem davku, ker je tudi poslanec za Kranjsko, katerega bo imela nižji davek, a Štajerska večji; dalje, kaj misli storiti v zadevi železnice Celje — Spodnji Dravberg.

G. dr. Vošnjak odgovarja, da bode se ve da in z veseljem glasoval za nižji davek na Kranjskem, kajti tem bode priznana krivica previsokega davka odpravljena in pomagano našemu slovenskemu bratu na Kranjskem; kar pa se tiče davka za Štajersko, bode glasoval proti vsakemu krivičnemu povišanju dozdanjega gruntneega davka in se samo v to upal, da bodo nove kulture v isto vrsto postavljene s starimi. Kranjci se imajo zahvaliti svojim cenilnim komisijam, v katerih so bili narodni možje, da so se gruntne dohodki prav cenili in ne tako visoko, kakor na Štajerskem, kjer so liberalci gospodarili. Liberalci in nemškutarji, ki zdaj vpijejo zaradi pretečega višjega davka, naj si na svoje prsi trkajo, kajti oni sami so to zakrivali. Kar se tiče železnice Celje-Dravberg, ni misliti, da bi jo država na svoje stroške zidala, (Klici od vseh strani: mi ne potrebujemo te železnice, le na škodo bi nam bila itd.) Tudi jaz menim, da bi ta železnica le malo ali nič koristila Savinjskej dolini, ker se lesjo vodi splavi, drugih

kmetskih pridelkov pa ni toliko za izvažati, da bi se ne dali lahko s pripreženo živino spraviti na bližnjo železniško postajo. Zdaj je še zaslužek ob velikih in ob postranskih cestah, z železnico bi vse to ponehalo. (Res je.) S tem odgovorom so volilci jako zadovoljni bili in celjski nemškutarji, ki so menda naročili to vprašanje, misleč, da bodo našega g. poslanca v kake zadrege spravili, so si sami prste spekli.

G. Širca iz Griž potem izreče gospodu dr. Vošnjaku v imenu zbranih volilcev zahvalo za njegovo neutrudljivo delovanje v korist slovenskega ljudstva ter popolno zaupanje vseh volilcev do njega, čemur zbrani možje z živahnimi živio-klici pritrdé. Gospod Jože Lipold iz Mozirja in gosp. France Šentak iz Vranskega izjavljata, da tudi ves gorenje-gradski in vranski okraj stavita neomahljivo zaupanje v svojega neumornega državnega poslanca g. dr. Vošnjaka.

G. Hausenbühler iz Žavca nasvetuje, da naj zbrani volilci izrečejo svoje zaupanje in zahvalo sedanji vladi in posebno gospodu minister-skemu predsedniku grofu Taaffeju, kar je bilo z občinim zadovoljstvom sprejeto. Odposlal se je takoj sledeči telegram gosp. grofu Taaffeju: „V Žavcu zbrani volilci kmetijskih občin izrekajo svoje popolno zaupanje Vašej ekselenci ter dostavijo prošnjo, da se blagovolite dohrohotno ozirati na duševne in materijalne potrebe slovenskega naroda.“

S trikratnimi navdušenimi živio-klici na cesarja se je sklenilo zborovanje, ki se je vršilo v najlepšem redu, v dokaz, da nemškutarske laži in sleparije nič ne opravijo pri našem zavednem po slovenskih časnikih dobro podučenem kmetsem posestniku. Med zborovanjem so došli sledeči telegrami: Mozirje. „Vaše neutrudljivo delovanje za narodni blagor je bilo vselej po naših mislih in željah, zatorej, ako treba, gremo v ogenj z Vami! Bog Vas ohrani mnogo let v takem neustrašljivem prizadevanju. Slava narodnim volilcem. Goričar. — Gornjegradski okrajni zastop izreka v imenu celega okraja dr. Vošnjaku za njegovo mnogoletno vstrajno delovanje v korist naroda zasluženno zahvalo. Mi se v vsem z Vami strinjamo. Z neutrudljivim delovanjem a tudi neustrašljivim zahtevanjem naših pravic, si moramo to priboriti, kar nam gre po božji pravici. Slava dr. Vošnjaku! Živeli narodni volilci, ne udajmo se! Okraja načelnik Jak. Spendl, odbornika Anton Goričar in Jože Krajnc. — Občina okolice Mozirske Vas pozdravlja kot mnogozaslužnega državnega poslanca ter Vas zagotavlja svojega neomejenega zaupanja in prosi zbranim narodnim volilcem javiti, da smo na poštenem potu kakor do sedaj vedno z Vami. Mnogaja leta! Župan Oroslov Skruba. — Trg Gornjigrad Vas prisrčno pozdravlja; vselej dobro došli mej narodni volilci! Dal Bog, da kmalu dosežemo popolno

zmago po pravičnem načelu: vsakemu svoje. Hvala Vam za mnogoletno vestrajno delovanje! Živeli! Župan Franc Prislan.

Gospodarske stvari.

Kako krompir kuhati, da je prav dober.

M. Razun vode (78%), močica (17%) in nekaj še drugih tvarin ima krompir še tudi okoli 2% jajčnega beljaka v sebi. Beljak se nabaja poglavito pod gomoljevo lupino in ga je proti gomoljevi sredini vedno manj. Ako se tedaj surovi krompir lapi in potem kuhat dene, se ni le po lupljenji velik del beljaka pozgubil, ampak mnogo se ga je tudi izlužilo in pri razgrevanju vode iz gomolja izcurilo, ki se pozneje ko lepljiva pena nad vodo nabira.

Dosti boljše je toraj krompir pred kuhanjem ne lupiti, ampak nelupljen v vrelo vodo kuhati djati, ker se tako beljak na površini brž strdi in v krompirji ostane, kar ga dosti boljšega in redivejšega dela.

Posebno dober krompir se skuha, če krompir sploh z vodo ne pride v nobeno dotiko, ampak če se kakor se pravi v „soparji kuha“. Nalije se lonec do polovice z vodo, nad vodo je primerna mreža ali sito pritrdjeno. Na to mrežo se krompir, ki ga hočemo kuhati, dene. Da pa vodeni sopar ne more iz lonca uhajati, treba je lonec s pokrovom do dobrega zavezati. Ko voda zavre, vzdigajoči se sopar krompir lepo skuha in ves dobi okus v njem čist ostane.

Kako maslu podati večjo vrednost.

M. Velike množine putra se po naših krajih, posebno po planinah, v maslo podela. Čuditi se pa moramo, kako to pride, da je maslo dostikrat niže v ceni, kakor puter sam, in vendar mora vsakemu znano biti, da gre pri varjenji putra v maslo dosti tvarine v zgubo, čemur se „kalo“ pravi in ki je toliko večji, kolikor manj dobro je bil puter izmeden in podelan. Rajta se pri 100 kilogramih putra 83 kilogramov masla, 9 kilogramov žonte ali troske in 8 kilogramov zgube ali „kalo“. Po tem računu bi morala cena masla najmanj za 10% višje stati od cene putra, kar pa ne velja vsakokrat in pogosto se čujejo tožbe, da goveje maslo tudi za najzmernejšo ceno ne najde kupca.

V prvi vrsti je seveda tako imenovana konkurenca kriva, da našo posebno planinsko maslo nima take cene, kakoršne bi imeti moralo. V naši bližjavi na Hrvaškem in Ogerskem, kjer je cena delavnih moči dosta nižja, kjer imajo kmetovavci, večji in manjši, manj potrebe in so z malim zadovoljni, in ker jih je mnogo kmetovavcev od židov odvisnih, ki jim njihove pridelke za mali denar izdero in jih tedaj lahko po nižji ceni dalje prodavajo, se vsako leto mnogo masla pridelata tako, da ga veliko še z dobičkom v planinske

dežele prodavajo. Tako si naročajo trgovci hrvaško maslo po 65 fl. za kup. Zato se tudi ni čuditi, če naše posebno pa planinsko maslo ne najde vrednega kupca. Tema pa je vendar tudi nekoliko naše maslo samo krivo in pa način kako se na prodaj postavlja.

Pred vsem pa je treba porajati, da se dobro maslo le iz dobrega putra naliti da. Puter, ki se je iz smetane, ktera je bila plesnjiva ali se je v zaduhlih shrambah hranjevala, zmedel, ne more nikdar dobrega masla dajati. Posebno pa žoltov puter ali tak, ki je že grenek postal, ki je nečist ali slabo izmeden, ne daje nikdar sladkega masla. To je nemogoča stvar.

Ako se veliki okorni sodi ali težke deže po malem v preteku več tednov z maslom, kolikor se ga ravno vsakokrat sproti natopi, nalivajo, tako se rado prigodi, da je vsakokratno maslo raznovrstne dobrote, da se v veliki posodi napravljajo natančno ločene plasti, med kterimi so večje ali manjše votline, ki so včasih vse polne zelene plesnobe, pa tudi že celo črne tako, da se mora veliko masla, ker ni užitno, proč vreči.

Take velike deže za maslo, če se tudi z najboljšim planinskim maslom polnijo in nalivajo, se od kupcev vedno nekoliko od strani pogledujejo. Pa ne le, da je težko za tolike posode kupca najti, ker jih le večji trgovci, pekarji in maščobarji kupujejo, jih je tudi težko lepo, trdno do vrha naliti, da nič votlin v njih ne ostane, kar vsakokrat maslu služi v kvar. Skoraj vsaka gospodinja potrebuje na leto in dan nekoliko dobrega govejega masla za domače kuhinjske potrebe. Vsaka skušana gospodinja pa tudi dobro zua, kolika razlika da je med maslom in maslom, da je dobro kuhano planinsko maslo dosti boljše od navadnega slabo kuhanega masla, kakoršno se pri trgovcem in na trgu kupuje in tudi rada nekoliko višjo ceno za maslo plača, ker ve, da je dobro in pošteno blago.

Svetuje se toraj našim kmetovavcem, ki se z napravljanjem masla na debelo pečajo, naj poskusijo z manjšimi lepo okusno opravljenimi posodicami, naj so potem že sodčki, vrči ali dežice, v ktere gre kakih 5—6 kilogramov masla, ne več, in ki se dajo dobro zapreti in pa, kar je zelo imenitno, tudi naenkrat naliti. Dalje se vroče priporoča, naj se vsa naprava putra z največjo skrbljivostjo in pazljivostjo godi. Niti mleko, niti smetana ali puter se ne sme v zaduhlih kletih, zasmrajenih kamrah ali omarah hranjevati. V njih se ti pridelki najprej spridijo in splesnijo. Topiti puter kaže najbolj v prav vroči vodeni kopeli. Tudi sodčki in deže se morajo prav skrbno in snažno nalivati. Tako napravljeno maslo bode gotovo dobro ceno imelo in lahko kupca našlo.

M. Kislo zelje pokvarjenja varovati. Če se kislo zelje v kadi ne obteži dobro, ali pa se je premalo osolilo, se rado prigodi, da se na vrhu plesnoba napravi, ktera celemu zelju v kadi škodi